СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 81. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 8-го КВІТНЯ 1949. | No. 81. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 8, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

КОМУНІСТИ ПЕРЕВОДИЛИ ПРОБНІ МОБІЛІЗАЦІЇ В АМЕРИЦІ

Ню Йорк, 6 квітня. — Молодий комуніст, Герберт А. Филбрік з Мелров, Масс., затруднений як помічник управителя для оголошень, виступив як другий свідок уряду проти 11 провідних комуністів, обвинувачених за навчання, як скинути насильно уряд Злучених Держав. Филбрік був 9 років у комуністичних організаціях, а пять років членом Комуністичної партії. Водночас він складав точні звіти Федеральному Бюрові Інвестиґацій про діяльність комуністів, бо це бюро післало його до комуністів як свого довіреного аґента.

Оборона комуністичних провідників занехала дальшого перехресного випитування Луїса Буденца, першого свідка уряду тому, що підчас перехресних допитів Буденц не тільки не заломився, але ще й виявив нові факти. Негайно після того федеральний прокуратор покликав Филбріка, а це викликало перестрах серед обвинувачених комуністів. Филбрік здебільша потвердив зізнання Буденца, а від себе ще виявив такі затії комуністів:

Школи для вчителів революції й творення підпольної організації.

Після переорганізації Комуністичного політичного товариства в Комуністичну партію в 1944 р. зійшлися комуністи з стейтів Нової Англії на конвенцію і там покликали до життя „освітну комісію". Вона переводила курси для вивчення учителів для навчання засад марксизму - ленінізму членів Ліґи Молодих Комуністів, до якої Филбрік тоді належав. Першу лекцію переводила Фені Гартман в Бостоні в жовтні 1945 р. і там сказала учням, що „насильна революція буде переведена озброєними бандами робітників проти держави та уряду". Після вишколу Филбрік перейшов до групи комуністичних Професіоналістів, яка в липні 1948 р. нараховувала 70 членів. Тоді в конгресі появився біл Мундта, щоб Комуністичну партію поставити поза скобки закону. За дорученням американського комуністичного Політбюра група поділилася на ячейки по 4—5 членів. Члени були знані тільки з перших імен. На чолі ячейки стояв провідник, по імені „Піт", який подавав вказівки і правила. Провідники ячейок творили під-совєти („собкавнсил") з пяти осіб, а підсовєти творили Стейтовий Комітет. Останнього липня й серпня в стейті Масачусетс переведено дві мобілізації членів партії. На мобілізацію були покликані всі партійці Професійної групи. Наказ мобілізації видала ячейка „Про-4" з Пітом на чолі, а дівчина з іменем „Марта" виявила їм, що ціллю мобілізації є „вміти зійтися якнайшвидше на випадок необхідности". Оці зізнання склав Филбрік серед безупинних протестів заскоченої і неприготованої оборони.

СПІЛЬНА НАРАДА НАЧАЛЬНИКІВ ГЕНЕРАЛЬНИХ ШТАБІВ.

Вашингтон. Згідно з ідеями президента Трумана про цілковите обєднання збройних сил, ця справа буде головним предметом нарад начальників генеральних штабів усіх трьох ділянок оборони. Вони зібралися в Кій Вест на Флориді при співучасти ген. Двайта Д. Айзенгавера, який саме перебуває там для видужання з недуги шлунка. Туди поїде теж і секретар оборони, Луїс А. Джансон.

Оповістка про спільну нараду начальників штабів появилася негайно після Дня Армії, в середу 6 квітня. Секретар оборони, Джансон виявив, що це був останній День Армії, а від тепер будуть святкувати один спільний День Оборони на місце поодиноких інших днів, злучених з різними родами зброї. Під час Дня Армії більша частина високих урядовців і офіцирів розїхалася з промовами по великих середовищах. Кенет Ролл, секретар армії, у своїй промові в Шікаґо сказав, що війна не є на обрії, одначе, як би евроазійська армія наїхала на західну Европу, на Середземне Море або на Середній Схід, тоді повстала б війна, яка тривала б десять до двадцяти років — „а може й більше". Ген. Алберт С. Ведемеєр, заступник голови генерального штабу, сказав у Филаделфії, що наша країна готова ставити опір аґресії, яка пішла б на вільні народи денебудь. Він сказав теж, що свобідним народам грозять „підступні сили", бо „могутній сусід уживає постраху для втримання в підданости сателітів". Тому ми маємо бути готові „стримати безличну аґресію".— Подібні промови з осторогою виголосили: секретар скарбу Джан В. Снайдер в Бостоні й б. підсекретар війни, Вилйем В. Дрейпер, в Ст. Луїс.

ПРЕЗИДЕНТ ГОТОВИЙ УЖИТИ АТОМОВОЇ БОМБИ НА НАПАСНИКА

Вашингтон, 6 квітня. — Президент Труман заявив, що він не завагається вжити ще раз атомової бомби, якщо зайшла б потреба боронити Злучені Держави й демократії світу перед загрозою знищення волі аґресорами. Водначас сказав президент: „Я молюся, щоб я не мусів ще раз рішати про цю справу". Останні слова сказав президент при згадці про скинення атомової бомби на Гірошиму й Нагасакі в Японії улітку 1945 р., коли то він рішав про скинення першої атомової бомби щоб покінчити війну і врятувати 200 тисяч американців і яких 300 тисяч японців від смерти.

Заяву про можливість скинення бомби склав президент серед розмови з свіжо-вибраними конгресменами й сенаторами, які зійшлися в готелю Карлтон на буфетну перекуску. Серед неформальної розмови президент прибрав поважний вигляд, коли згадав про необхідність перебрання Америкою проводу в світовій політиці. Він дальше пригадував, що Атлантійський Оборонний Пакт є надією світу на збереження миру.

СОЮЗОВА МОЛОДЬ ОКРУГИ НЮ ЙОРКУ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ЮВИЛЕЮ

Ню Йорк. — Делегати відділів У. Н. Союзу з нюйорської округи, зібрані на нараду 6 березня, привітали радо заяву молоді з своїх відділів, що вона поробила підготову до великого окружного свята з нагоди 55-річчя У. Н. Союзу. Докишо виявлено, що вже замовлено залю в Едисон Готелю в Ню Йорку на день 15-го жовтня 1949 р. В тому часі відбудеться зїзд Союзової Молоді, получений з іншими імпрезами.

МАЛЯР-УКРАЇНЕЦЬ ЗДОБУВ ПРИЗНАННЯ ЗА КАРТИНУ

Шерон, Па. — Ди Шерон Геральд Трибюн з 1 квітня містить згадку про Олександра Мусійчука, який дістав признання за картину, яку він виставив в Клівленд Інститют оф Арт, де він є студентом. Часопис згадує, о про це писали: „Клівленд Прес" і „Клівленд Нюз". Малюнок, почесно згаданий на виставі, це „Темпора Портрейт".

ПРЕДСТАВНИКИ З. У. А. Д. К. НА КРАЄВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПЕРЕСЕЛЕНЧИХ СПРАВАХ

Шикаго, 7. квітня. — Від двох днів тут відбувається важлива краєва конференція в переселенчих справах, скликана з ініціятиви урядової ДіПі-Комісії у Вашингтоні та в якій беруть участь представники всіх стейтових Комісій, як теж великих добровільних допомогових агенцій, що занимаються переселенчими справами згідно з ухваленим минулого року законом про допущення до цеї країни 205,000 европейських збігців і переміщених осіб. В конференції беруть участь всі три переселенчі комісарі з Вашингтону, пп. Карузі, О'коннел та Розенфілд, як теж представник цеї Комісії в Европі, Мр. Свкадріллі. ЗУАДКомітет репрезентований на цій конференції своїм головою, адв. Іваном Панчуком, та екзекутивним директором, д-ром Володимиром Ґаланом. Для обговорення та полагодження цілого ряду справ, конференція створила відповідні комісії, що ці справи розглядають. Адв. Панчук належить до комісії, що розглядає справу переселення інтелектуалістів, а д-р Ґалан є в комісії для переселення фармерів. У висліді конференції мають бути винесені важливі рішення. Наради ще продовжуються.

ДЕМОНСТРАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ СИЛИ В ЕВРОПІ

ГЕН. КЛЕЙ ПРО АМЕРИКАНСЬКУ ГОТОВІСТЬ БОРОТИСЯ ЗА „ПРАВА ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ".

Графенвеґр, Німеччина, 7 квітня. — Вчорашній День Американської Армії дав нагоду американським збройним силам на европейському континенті задемонструвати однаково, як свою боєву силу, так і боєву готовість. В Німеччині та в понад 20 містах Франції, Бельгії, Люксембурґу, Австрії і на вільній території Трієсту відбулися відповідні паради, в яких взяли участь більші сили Американської Армії з найсучаснішим озброєнням та яким приглядалися маси місцевого населення. Найбільша парада відбулася в місті Графенвеґр, колишньому осередку вишколу німецької Райхсвегри. В цій параді взяло участь понад 3,500 вояків та понад 200 танків і около 400 інших військових автомашин. З нагоди цеї демонстрації виступив головнокомандуючий американськими збройними силами в Европі, ген. Луціюс Д. Клей, заявляючи підпорядкованим йому офіцерам і воякам, що їхня приявність в Европі є „символом невгнутої волі нашої країни боротися за права вільної людини". В своїй короткій промові ген. Клей ствердив, що ще пів року тому американські війська в Европі мали тільки легку зброю, а сьогодні вже вони мають найтяжчу зброю, але рівночасно їх легко можна перекидати з місця на місце. Американські вояки на своїх постах в Европі мають всі причини гордитися своїм завданням. „Два дні тому— говорив ген. Клей — ми прилучилися до спільноти Атлантійського пакту і гарантували здержання миру і безпеки та протиставитись аґресії, якщо потрібно, силою".

ФРАНЦІЯ ВДЯЧНА ЗА АМЕРИКАНСЬКІ ГАРАНТІЇ.

Париж, 7 квітня. — Останні заяви американських державних мужів та військових керівників, зокрема заява ген. Омара Бредлі в Ню Йорку два дні тому, відбулися широким відгомоном в Европі, зокрема у Франції. Цими заявами успокоєно европейські уми та виявлено найважливішу справу, іменно, що Америка не тільки обіцяє европейським країнам визволення на випадок їх окупації новим аґресором, але насамперед гарантує їм допомогу в організації оборони та сама зобовязується забезпечити їх оборону перед аґресією. Ці американські запевнення Франція прийняла з великою вдячністю, висловлюючи її з нагоди вчорашнього Дня Американської Армії.

СОВЄТИ ЗАКРИВАЮТЬ ВСІ СВОЇ КОНСУЛЯТИ В ІТАЛІЇ.

Рим, 7 квітня. — Італійське міністерство закордонних справ повідомило, що з дня 15-го квітня Совєтський Союз закриє всі свої консуляти в Італії, як теж того самого дня буде закритий мадярський консулят в Медіоляні. Офіціяльною причиною цего подається „адміністраційні міркування", хоч в цій совєтській акції не можна не добачувати звязку з приступленням Італії до Атлантійського пакту.

АМЕРИКА ЗІГНОРУЄ СОВЄТСЬКИЙ ПРОТЕСТ

Департамент стейту оприлюднив, що уряд Злучених Держав зігнорує совєтський протест проти Атлантійського Договору і не дасть жадної відповіди на нього. У секретаріяті сказано теж, що не відомо, чи інші держави вишлють якусь відповідь.

$43,000,000 НА ВТРИМАННЯ ПОВІТРЯНОГО ШЛЯХУ ДО БЕРЛІНА

Комісія приділів палати репрезентантів ухвалила $43,000,000 на втримання повітряного шляху між західною Німеччиною й Берліном. Цей шлях встановлено перед роком, коли Совєти почали блокаду міста.

ПРИГАДКА ТЕРПІНЬ І БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Ню Йорк, 7 квітня. Місцевий „Ворлд Телеграм" у вчорашньому виданні надрукував на редакційній сторінці такого листа голови Українського Конгресового Комітету, Степана Шумейка: „Повідомлення Юнайтед Пресс з Лондону у вашому (Ворлд Телеграм) виданні з 1-го квітня описує комуністичну кампанію, скеровану на ліквідацію Католицької Церкви в країнах за залізною заслоною, наводить вживані при цьому методи та називає різних духовників, що їх зліквідували червоні. Нажаль, повідомлення ЮП не згадало про ліквідацію Совєтами Української Католицької Церкви, про що в свій час повідомляла наша преса, включно з Ворлд-Телеграм. Подія заснувала в 1945 році. Коли приблизно п'ять мільйонів українців в Західній Україні відмовились прилучитись до контрольованої Політбюром Російської Православної Церкви, Совєти виарештували цілу ієрархію Української Католицької Церкви та сотні українських католицьких священиків, світських і монахів. З кінцем 1947 року останній український католицький єпископ, Теодор Ромжа в Карпатській Україні, згинув в „нещасливому випадку" з танком совєтської армії. З вивезених з України єпископів відомо, що єпископ Хомишин і Коциловський згинули в совєтських тюрмах. Інші, включно з митрополитом Сліпим, згідно з повідомленнями, виконують каторжні роботи в таборі у Воркуті, в під-арктичних копальнях вугілля, недалеко ріки Об коло Білого моря. Сьогодні немає свободи релігії в Україні, подібно як і немає свободи національної. Проте, український нарід бореться за своє визволення з-під російського панування. Авангардом його визвольного руху є леґендарна Українська Повстанська Армія (УПА), що початково було зорганізована до боротьби проти націстів та яка від війни стоїть в смертельній підпольній боротьбі проти Червоних". Ця пригадка про українські терпіння та українську боротьбу в американській газеті є справді начасі.

КОМПРОМІС ЗАХІДНИХ СОЮЗНИКІВ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ.

Вашингтон, 7 квітня. — Керівники закордонної політики трьох західних великодержав: Америки, Британії і Франції що з нагоди підписання Атлантійського договору зустрілися у Вашингтоні, обговорили основні проблеми спільної політики в Німеччині та дійшли до компромісу в найголовніших справах. На підставі того компромісу тепер всі справи в західній Німеччині, за виїмком безпеки, коштів окупації, основних прав для пропонованого німецького уряду та існуючих контрольних постанов, мають вирішуватися більшістю голосів. В згаданих виїмкових справах вимагається одноголосности, а на випадок відсутности такої, військові губернатори повинні відкликатися до урядів всіх трьох великодержав.

СОВЄТИ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В СВЯТКУВАННІ АМЕРИКАНСЬКОГО ДНЯ АРМІЇ В БЕРЛІНІ.

Берлін, 7 квітня. — Совєтські представники в Берліні порушили вчора традиції й блькоаду та взяли участь в американському прийнятті з нагоди Дня Армії. Совєтські представники, головний політрук В. Семьонов і заступник військового губернатора, ген. М. І. Дратвін, в товаристві своїх адютантів прийняли запрошення ген. Джорджа Гейса і з'явилися на влаштованому ним прийнятті.

АМЕРИКАНСЬКА МАРИНАРКА НА АТЛАНТІЙСЬКОМУ ОКЕАНІ.

Вашингтон. — Команда воєнної фльоти оприлюднює, що на підставі бюджетових видатків в 1950 р. буде втримано 409 воєнних кораблів на Атлантійському, а 285 кораблів на Тихому океанах. З Тихого на Атлантійський океан буде перенесених 19 винищувачів.

„АНТАБЮЗ" — ЛІК ДЛЯ ЗАСТАРІЛИХ АЛЬКОГОЛІКІВ.

Дітройт. — Велику надію на вилікування застарілих алькоголіків подав д-р Р. Г. Бел, канадський спеціяліст в цій справі. Перші висліди з уживання нового ліку „антабюз" виказують цілковитий успіх у лікуванні налогових алькоголіків. Він остерігає одначе, що його ліку не можна вживати без дозволу лікарів, бо в ньому криється й небезпека. Він зробив досвід на самому собі й знає наслідки ліку. Ці наслідки він описав у подробицях. Після зажиття антабюзу його тіло від стіп до голови почервоніло, а коли він устав, тоді він почув, що він мліє. Після того прийшов глибокий сон. Щойно по 5 годинах сплячка минула і він почувся дуже голодним, одначе бажання пити цілкомвідлетіло.

АМЕРИКА ЗА РОЗГЛЯДОМ СПРАВИ КАРД. МІНДСЕНТІ В О.Д.

Лейк Саксес, Н. Й., 7 квітня. Голова американської делеґації на сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, Ворен Р. Остин, підтримав на нарадах загального комітету Генеральної Асамблеї справу повного розгляду засудів кард. Міндсенті в Мадярщині та протестантських духовників в Болгарії, як порушення мирових договорів тими країнами. Відповідну резолюцію в цій справі видвинули Болівія і Австралія. Вчора тільки польський представник виступив проти того а на сьогодні заповіджено виступ представника Совєтського Союзу.

ГРЕКИ ЗУПИНИЛИ НАСТУП БОЛЬШЕВИКІВ В ГОРАХ ГРАММОС.

Атени, 7 квітня. — Командування грецької армії повідомило про остаточне здержання наступу большевицьких партизанів в горах Граммос, що його вони були розпочали минулої неділі при явній допомозі Альбанії, заповідаючи рівночасно успішну протиакцію. На прохання грецького уряду Балканська Комісія ОН вислала на фронт двох спостерігачів, щоби вони розглянули та оцінили положення.

СОВЄТИ ЗНОВУ ПОГРОЖУЮТЬ ФІНЛЯНДІЇ.

Москва, 7 квітня. — Совєти постійно показують свою „могутність" у відношенні до малої Фінляндії та постійно погрожують її, закидаючи їй порушування совєтсько-фінського договору приязні. Відзначаючи річницю підписання договору, урядові „Ізвєстія" вчора знову остерегли фінські „реакційні сили" перед порушуванням договору.

ЖИДІВСЬКА ГРУПА ОБВИНУВАЧЕНА В ПЕРЕСИЛАННІ ЗБРОЇ ДО ПАЛЕСТИНИ.

Лос Анджелес. — Федеральна велика лава поставила в стан обвинувачення двох осібняків і корпорацію, запідозрену в висилці літаків, зброї і іншого воєнного виряду для жидівської армії в Палестині, заки це була признана Держава Ізраїля. Імена двох підсудних такі: Адольф В. Швіммер і Рей Селк. Вони відповідатимуть за поломання акту невтральности Злучених Держав.

ПОНАД 200 УКРАЇНЦІВ НА КОРАБЛІ ДЖЕНЕРАЛ В. М. БЛЕК

Ню Йорк. — Кораблем Дженерал В. М. Блек, на якому приїхало 826 імігрантів з европейської скитальщини в середу 6 квітня, виказано в листі по державній приналежности 490 поляків і 138 литовців. По релігійній приналежності було 275 римо-католиків, 196 греко-католиків, 204 жидів і 92 протестантів. За відомостями з організацій, які займаються перевозом імігрантів, 210 українців приїхало під опікою Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету, а около 100 під опікою Католицького Комітету. Яких 40 українців поїхали на фарми до Мериленду. Були такі, що поїхали аж до Мисисипі, інші в ближчі стейти.

І.Р.О. ПЛЯНУЄ ЗАКІНЧИТИ СВОЮ ПРАЦЮ В ЖОВТНІ

Женева, 7 квітня. Міжнародна Організація для Збігців (ІРО) рішила вчора остеречи всіх втікачів і переміщених осіб під її опікою, що вона вже скоро задумує закінчити свою допомогову діяльність. Вважається, що в жовтні цього року ІРО закінчить реєстрацію втікачів, що можуть роз-

(Докінчення на стор. 3-тій).

КИТАЙСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПОСТАВИЛИ УЛЬТИМАТ УРЯДОВІ.

Нанкінг, 7 квітня. — Тут з поінформованих джерел виявляють, що китайські большевики звернулися з ультиматом до діючого президента ген. Лі-Цунг-єна, домагаючись повної капітуляції та „включення" урядових збройних сил в большевицьку „визвольну армію".

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАРАДИ СЕРЕД ДУШНОЇ АТМОСФЕРИ

В Ню Йорку почалась нова сесія Асамблеї Обєднаних Держав, яка є продовженням тих нарад, які не покінчено минулої осени в Парижі. Сесію розпочато зараз по підписанню у Вашингтоні представниками 12 держав Північно Атлантійського Пакту Оборони. Дехто не вважає припадком, що ці дві події зійшлися, але добре обдуманою маніфестацією тих сил, що змагають в сучасну пору до тривкого й справедливого миру в світі.

Замітне, що не видно в нікого з делегатів, що прибули на наради Асамблеї Обєднаних Держав, ніякого одушевлення. Навпаки, відчувається тривогу перед якоюсь не дуже приємною несподіванкою, завважується нехіть, апатію. Бо таки не дуже потішне це явище, коли навіть на теплу згадку про президента Френклина Д. Рузвелта, головного будівничого Організації Обєднаних Держав, та про його змагання до світового миру і світової справедливости ніхто не ворохнувся і не сплеснув руками. А про це згадував д-р Герберт В. Еват, австралійський міністер справ закордонних і теперішній президент Асамблеї О. Д., на самому початку мабуть з наміром, щоб викликати серед делегатів сердечніший настрій та внести якусь теплоту в холодну і непривітливу атмосферу.

Не можна сказати, щоб Обєднані Держави були такою мертвою міжнародною установою, за яку її вже дехто має головно через те, що постійний советський спротив не дає їй розпустити крил. Є у неї позитивні, наглядні осяги, як от в справі Палестини, Кореї, Ірану чи Кашміру; є підготовлене міжнародне законодавство в справі народовбивства чи в справі охорони прав людини. Уже ті осяги вказують, що Обєднані Держави могли б виконати величезну роботу і стати найвищим, світовим трибуналом у міжнародних проблемах, а тим самим заборолом світового миру. Проте вони покищо цею міжнародною установою не є, бо не мають реальної сили, яка б в міру потреби могла примусити кожного члена повинуватись їх принципам та статутові. Наразі куди вимовніше промовляє до світу генерал Омар Н. Бредлі, шеф штабу Американської Армії, як заявляє у дні отворення сесії Асамблеї Обєднаних Держав, що Північно Атлантійський Пакт Оборони може стати в мілітарному розумінні для забезпеки Злучених Держав таксамо важним, як важною є тепер атомова бомба. Цим реалістичним підходом ген. Бредлі цілком певно не хотів нарушити авторитет Обєднаних Держав, бо він сам є гарячим прихильником цеї установи. Він тільки сказав таке, що є правдою, за якою тепер оглядаються різні народи, чуючись загроженими з боку комунізму та советської агресії. Всі вони, бачучи безсильність Обєднаних Держав, звертають пильнішу увагу на дійсну силу, а такою являється в сучасних обставинах Північно Атлантійський Пакт Оборони. Проте великою моральною силою, Обєднані Держави залишаються надалі. Тому не можна ставитись легковажно до Обєднаних Держав. Це ідеал, який повинен здійснитись. Зокрема не можна легковажити собі теперішньої сесії Асамблеї О. Д., де буде мова про народовбивство, переслідування комуністичними режімами Церкви та про охорону прав людини.

Ще додамо, що ця сесія О. Д. є доброю нагодою теж і для висвітлення мучеництва українського народу і ми віримо, що ця нагода буде використана для української справи Українським Конгресовим Комітетом та Панамериканською Українською Конференцією.

ФІНСЬКА ЗАГАДКА

Після кількакратних згадок в советській пресі про загадочні „лови американців на вовків у Фінляндії" прийшли вісті з Гелсінок про велике комуністичне віче, улаштоване в столиці старанням тамошньої Комуністичної партії для посилення призні з Росією. Знов советська преса розкричалась, що американці не приїхали до Фінляндії полювати на звичайних вовків, а за чимось іншим. Легко догадатись, що як віче, так і усі ці „вісті" арановані одною й тою самою агенцією, централя якої у Москві, на Кремлі.

Не тільки закордонний світ, але й самі фіни прямо дивуються, чому Росія не перетягає своєї Залізної Заслони поза кордони Фінляндії. Фіни признають, що докищо, вони мають свободу в своїй країні, але Росія може їх кожної хвилини цеї свободи позбавити в подібний спосіб, як позбавила свободи інші народи й країни. Вона може скласти свою пяту колону на такі розміри, що в потребі могла б через одну ніч настановити в Гелсінках свій уряд. Вона може навіть піти відвертою агресією проти держави. Правда, Росія двічі потерпіла невдачу в Фінляндії у недавнім виконанні своїх агресивних намірів, одначе тепер, коли Фінляндія має з Росією договір про взаєму допомогу перед закордонним ворогом, вона може на підставі цієї умови зробити з Фінляндією все, чого їй захочеться.

Як приклад поневолення нації на підставі договору з Росією пригадують фіни Естонію. Коли їм приходиться згадувати про естонців, як про своїх сусідніх племінників, то кажуть з гіркою усмішкою: „Про них уже не чути. Здається, вони вже пропали".

Поведінка Москви супроти Фінляндії насуває поважні побоювання. Совєти зайняли Карельську шийку, запечатали свої границі з Фінляндією, а фіни дуже швидко вибралися з цієї території. Там тепер цілковита пустеля: нема ні домів, ні управних господарств. Таке саме зробили Совєти в прибережній полосі в Порккалі, де росіяни теж відмежували себе від фінів. Туди вони спроваджують робітників з Росії, щоб не брати фінів. А коли військо або цивільні люди з Совєтів ідуть через Гелсінки, то їх саджають до окремих залізничих возів, у яких уставлені совєтські вояки з крісами.

Отже назверх в Фінляндії виглядає найспокійніше. Але совєтське поведення насуває чорні думки на фінів. Вони це відчувають і ждуть з острахом, коли то Росія загарбає цілковито ще й свого „найближчого союзника".

Микола Чубатий.

Проф. Мозлі про російську експанзію та про Україну

У випуску американського славістичного журналу "The American Slavic and East European Review", за жовтень 1948 року появилася стаття проф. Філіпа Мозлі з Колумбійського університету, на яку варто звернути увагу українського громадянства не тільки в Америці, але також в Европі. Стаття проф. Мозлі важна не тільки своїм оригінальним, справді поступовим, науковим поглядом на способи російської експанзії на неросійські території, але також з огляду на саму особу автора.

Проф. Мозлі — це історик східної Европи на Колумбійському університеті, де він є одним із директорів так званого "Russian Institute", установи створеної при цім великім американськім університеті для дослідів над Советами коштами Фундації Ракефелера. Це людина величезного знання справ східної Европи із оригінальних студій над цим тереном. Знає він кілька мов, між ними теж російську і українську Коли в році 1942 автор тих стрічок мав рідку приємність пізнати проф. Мозлі, як він був науковим дорадником в департаменті стейту, то на велике своє здивування застав на його бюрку велику Історію України М. Грушевського.

У часі великої війни американський уряд покликав його на наукового дорадника в справах східної Европи. Проф. Мозлі був по закінченню війни головою американської комісії, яка визначувала територію Вільного Міста Триесту. Після тої своєї офіціяльної місії він повернув до Ню Йорку. Тепер працює в Російськім Інституті.

Як вчений специяліст історії Східної Европи він є мабуть чи не першим американським професійним істориком, що визволився з імперіялістичних російських туманів, які окутують цю науку з одного боку під впливом реакційних російських істориків, що позахоплювали катедри на американських університетах, з другого боку під впливом кількох американців, що студіювали історію Росії за царату і приймають історичні погляди Ключевського за вершок усеї історичної мудрости щодо східної Европи. Правда, маємо ми теж в Америці американців, що студіювали Росію в Росії вже за советської влади, та ці йдуть по лінії історичних поглядів теперішної офіціяльної російської історіографії, що небагато відходять від поглядів царських істориків, коли йдеться про народи поневолені Москвою.

Проф. Філіп Мозлі потрапив власними джерельними студіями визволитися з-під впливів старих російських істориків, і з-під впливів червоних російських істориків та виробити собі власний правдивий образ на справи східної Европи.

Поперше проф. Мозлі виразно відрізняє Московщину від неросійських територій — України, Білоруси та других національних територій, які слушно вважає за поневолені російським імперіялізмом. Професор Мозлі докладно знає, де є властива Росія — Московщина, а де підбиті Росією чужо-національні території.

Такі погляди пронизують також його вельми інтересну статтю "Aspects of Russian Expansion". Автор стверджує, що московська експанзія, що розтягалась на всі сторони з території московського царства, не мала характеру мирної кольонізації, але характер завойовання, бо прилучені території все вважали себе країнами завойованими Москвою. На території прилучених країн Москва не лишала ніколи місцевих устроїв окремих від ладу в Московії, але їм насильно накидала свій автократичний лад. Взором того поступовання Московії є територія Вільної Новгородської Республики. Вона окупована Москвою в другій половині 15-го століття, втратила всі свої демократичні установи. Приміненням насилля та депортації тисячів новгородців поза територію Новгородської Републики заведено й там царську автократію.

З черги автор застановляється над способами, які стосувала Москва у своїй експанзії поза етнічні межі московського народу — в Україні, Білорусі, на Кавказі та в Азії. Проф. Мозлі видить три головні середники, що ними послугувалася Московія за царату, а частинно й тепер у своїй експанзії поза московську територію, а ними були: православна віра, російська культура та пристосовування сили і компромісу. В наших часах могутнім середником російської експанзії став міжнародний комунізм. Ідеологічні кличі — спільности православної віри, приналежности до слов'янської групи народів, чи тепер спільности інтересів всесвітного пролетаріяту, це тільки заслона, за якою поступала політична експанзія та будова могутньої російської імперії.

Першим могутнім ідеологічним кличем, що його Москва використовувала для поширення свого панування на територіях неросійських, був клич **спільної православної віри.** Цей клич став головною підвалиною будови російської нації вже від 15-го століття, коли Москва по упадку Візантії проголосила себе Третим Римом та столицею православного світу. „Ролі релігійного фактора — пише автор — у формуванню російської національности не треба легковажити." ...„Льояльність до російської церкви та льояльність до царя були ідентичними поняттями вже у вчасній російській історії". Автор стверджує відомий факт, що до 1905 року особа охрещена в православію не могла змінити віри. Коли ж йдеться про українців — ми додамо — то й по 1905 році українець православний не міг перейти на греко-католицтво, тільки вже скорше на римо-католицтво, бо унія для Москви все була більше небезпечна ніж римо-католицтво. Це був шлях, по якім по 1905 р. спольщилася українська Холщина, насильно переведена Москвою на православія.

Коли йдеться про ролю православія в поширенню московської експанзії в Україні, професор Мозлі пише таке:

„Спільність релігії була важним помічним фактором в формації московської Росії або Московії та облегчуючим її експанзію, щоб розвинутися в Російську Державу... Це антагонізм поміж польським Католицтвом та українським Православіям в середині 17-го століття поміг більше ніж який другий чинник у відділенню більшої частини України від Польщі та в постепеннім її (України) поглощенню Росією. Спільність віри між росіянами та українцями також припізняла появу самосвідомого Українського Націоналізму на російській Україні, аж доки не стала ширитися світська освіта під кінець 19-го століття та не стала появлятись інтелігенція прямо зі села — осередку української мови та традиції, заки вона перейшла через русифікаційні впливи українських міст... В російській Україні свідомість національної о к р е м і шности розвинулася яких дві генерації пізніше ніж в Галичині під пануванням Австрії, де зудар поміж уніятською церквою українців та католицькою поляків приспішував кристалізацію та почування окремої української національности".

Погляди безперечно цікаві, ще й до того висказані далеким від України американцем англосасом, набуті його власними студіями.

Москва в и к о р и стовувала спільність православної віри також на території Білорусі та серед християнських народів на Кавказі, грузинів та вірмен. Від часу до часу на услуги московської експанзії ставав теж панславізм.

Другим важним чинником російської е к с п а н з і ї була **спільність російської культури**, яка приймалася серед неросійських народів та ставала одним із обєднуючих неросійські народи в одну спільну російську націю чинників, тимбільше, що російський націоналізм не мав ніколи расових основ.. Багато українців та білорусинів, як теж кавказців, почувалися росіянами, хоч бувало й навпаки, що росіяни ставали українцями, білорусинами тощо.

Окрему ролю відіграла російска культура опозиційна до царату в скріплюванню російської експанзії на неросійських територіях, як в Україні та деінде. Передовсім українська інтелігенція ведучи спільно боротьбу проти царату з російською інтелігенцією ставала частиною російської нації та служила інтересам російської імперії нерідко на шкоду свого народу. Це було причиною доволі глибоко вкоріненого федералізму серед неросійських народів російської імперії 1917 р. Ми, українці, хіба найкраще розуміємо стопроцентову слушність тих поглядів автора, якого руйнуючою силою було підпольне побратимство українців та росіян при упадку української держави в часі великої російської революції, а навіть ще й тепер.

Подібну ролю, яку давніше відгравало православія, нині відграє комунізм, в поширенню російської експанзії, з тим, що його впливи сягають вже не тільки на народи східного християнства, а на цілий світ.

Де треба було утривалити свою експанзію силою, Москва ніколи не відкидала й того середника, зокрема на Кавказі та в Азії. Московська влада уміла все дуже зручно вживати насилля і тимчасового компромісу. Свої імперіялістичні пляни вміла вона закривати ідеологічними кличами православієм, с л о в я нством, комунізмом, щоб в результаті осягнути свою ціль — збудувати імперію на одній шостій частині гльобу та накинути мільйонам росіян свої погляди на владу, на ролю особи в російській державі та на ціле життя. Стаття проф. Мозлі варта того, щоб її не тільки читати, але студіювати від слова до слова. Написана вона з стисло науковим обєктивізмом та основним знанням справ східної Европи.

ОБОВЯЗКОМ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ Є, НАЛЕЖАТИ НЕ ТІЛЬКИ САМОМУ ДО СОЮЗУ, АЛЕ ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА ЗНАЙОМИХ

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

4)

Ні Паризький, ні Американський меридіяни, на яких нам треба діяти, не можуть бути перешкодою в нашій роботі!.. Ворогів наших і зрадників ми знайдемо й там...*)

Кінець-кінцем, через війни й національно-революційні потрясення народів, ми доведемо їх до всесвітньої большевицької революції, і планета наша стане комуністичною!..

Залізними ланцюгами ми заженемо людство в рай! Шлях цей лежить через ГПУ і, коли всі люди стануть нашими співробітниками, влада й насильство відімруть і на землі настане вік свободи і всеохоплюючого щастя!..

...І ще пригадався мені англійський пароплав у Феодосії, на якому в 1920 році я готовий був евакуюватися з Криму, але в останню хвилину покинув його поклад, щоб пуститися в багаторічне тяжке плавання бурхливим і бентежним морем с о в є т ського життя...

І коли інші, перефарбовуючись у червоний колір, присмоктувались до большевицького пиріжка, я залишався осторонь з надією на крах московської тиранії, і в безнастанних скитаннях і жебрацькому животінні витрачав свої молоді роки... Життя наше осяювалось евангельськими істинами, а силу для боротьби з войовничим безбожництвом ми черпали в стародавній мудрості...

Чи вистачить мені т е п е р сил стійко до кінця стерпіти всі ці випробування, не зректися своїх переконань, якщо доведеться за них потрапити в „нульову" камеру і зазнати тяжких інквізиторських тортур?

„Ах, чому я не поїхав тим пароплавом бодай за Костянтинопільський меридіян?" — затрепетало в моїй душі пізне каяття й жаль за втраченою можливістю.

Я кинувся від тяжких дум і спогадів, і раптом страшна, безпорадна самотність охопила мене і стала стискати темно-жовтими квадратами камери.

А просто із стіни дивились на мене кимось вирізані по стіні грізні слова:

„Хто входить — не журись, хто виходить — не радуйся!"

НАПАЇДІ І КАМЕРА № 9

На світанку наступного дня в коридорі знялась якась метушня, чулося стримані голоси, і чиїсь тверді кроки стали наближатися до моєї камери. Завищало залізо замків і загриміли засуви, двері здригнулись і відчинились. Я підвівся з ліжка і побачив маленького чоловіка, років 30, з валізкою в руках. Він мав неголене і дуже змучене обличчя, підпухлі й червоні з безсоння та електричного світла, блукливі очі. На ньому було поношене суконне вбрання, драні черевики на ногах і зім'ята кепка. Він кинув у куток камери відчинену порожню валізку і, привітавшися, сів поруч мене на ліжку, і простудженим голосом почав розповідати про себе:

— Даруйте, я не сподівався, що знайду тут живу людину. Мені буде дуже приємно познайомитися з вами, товаришем по долі, — заговорив до мене, оглядаючи камеру й мою постіль, що складалася з шуби і сак-вояжа.

— Вивіска у мене грецька, а ім'я російське. Напаїді, Петро Павлович. І от, дякуючи тому, що мій „грецький" батько одружився з моєю „російською" матір'ю, нині ГПУ має на своєму безплатному утриманні зайвого їдця. Коли померли мої старенькі, я присмоктався до дядькових грошей і жив у нього в станиці Баринській до цього самого йолопського розкуркулювання... А коли дядьо мій у 1929 році розумно відійшов у вічність, я взявся до закордонних поїздок...

Помітивши, що я з зацікавленням починаю його слухати, він ще жвавіше й барвистіше продовжував свою розповідь, часто уриваючи її кашлем.

— Власне кажучи, я не їздив за кордон, а мене возили грецькі матроси у вугіллі й інших білих речовинах. Ви тільки не дивуйтеся, що я чорне зву білим... Нічого не вдієш: виявляється вплив советської ідеології... Так. Отже, за це я платив їм чистою валютою, а матросики мені — цілковитою безпекою і переїздом до Костянтинополя й назад. Пачкарство — річ хороша, з усякими пригодами й небезпеками... Воно, як і багатство, подібне до морської води: що більше її питимеш, тим дужче палитиме спрага і тим швидше загинеш. І от, коли треба було спинитися і більше не їздити в цей проклятий рай, я ще раз захотів побути на рідній Кубані, і вп'яте появився на північних берегах Понту Євксинського... Фатальна випадковість штовхнула мене на зустріч із агентами ГПУ, і я потрапив у їхні пазурі. А тепер, як бачите, вони хочуть перетворити мене, кавказького напівгрека, на турецького шпигуна... Але це їм не вдасться...

Раптом він трохи підвівся з ліжка, заплескав у долоні і, витягши шию вперед, а голову назад, на все горло закричав:

— Ку-ку-рі-ку-у-у!

За дверима стало ч у т и швидко наближувані кроки, потім сильний стукіт у двері і грізний викрик вахтера:

— Що там таке? Глядіть мені, а то переведу в карцер.

— Без тебе, орле, знаємо! — збуджено, блискаючи червоними очима, відповів у двері Напаїді, і знову сів коло мене.

Ще з більшим зацікавленням я став його розглядати. Він, очевидно, помітив на моєму обличчі вираз певного сумніву щодо нормальности його стану, і почав мене заспокоювати:

(Дальше буде).

*) Петлюру вбито в Парижі, а Троцького в Мексику.

ЗА ДУШУ ДИТИНИ — ОСНОВУ НАЦІЇ

(Завдання й праця ОПДЛ)

Сучасний трагічний період української історії диктує всій українській еміграції, з якого часу вона не походила б і де вона не жила б, особливу турботу про долю молодого покоління, про його національне збереження й національне виховання в умовах, що їх створює життя на чужині.

Поруч рідного дому і рідної школи одним з найцінніших засобів національного вирощування української дитини й молоді на чужині є рідна дитяча й юнацька література. В умовах нової післявоєнної дійсности проблема цієї літератури стала особливо актуальною й особливо важливою та й вимагає особливого піклування.

Свідомість ваги цієї літератури і була спонукою для скликання в Німеччині, в Мюнхені, весною 1946 р. окремого письменницько - педагогічного з'їзду, у висліді якого, після дводенних нарад, створено окреме **Об'єднання Працівників Дитячої Літератури ім. Леонида Глібова.** Об'єднання, відоме в скороченні як ОПДЛ, приступило зразу ж до розробки теоретично-наукових та й практичних питань, зв'язаних з дитячою літературою та її ролею в умовах еміграції. Згуртувавши найвизначніших сучасних дитячих письменників на еміграції, а поруч з ними і літературний доріст, далі ряд педагогів, літературознавців, мистців - образотворців і композиторів-творців дитячої пісні й музики, об'єднання вспіло за відносно короткий час свого існування проробити роботу, яка вже сьогодні є незаперечним вкладом в українську культуру. Діяльність ОПДЛ дуже скоро зустріла повне признання українського громадянства та апробату центральних українських установ, так, що сьогодні є воно єдиною та єдино компетентною й найвищою нашою установою на еміграції для справ дитячої літератури і її видань.

Вже самі з'їзди ОПДЛ є великим творчим досягненням, дякуючи глибоким і зовсім новим у нас своєю тематикою доповідям і цій творчій роботі думки, що проходила під час з'їздів, а відтак виявлялася низкою теоретично-наукових та літературознавчих праць і статтей, друкованих у всяких збірниках і журналах (як МУР-збірники літературно-мистецької проблематики, „Арка" — журнал літератури й мистецтва) та пресі на терені Німеччини й поза нею. Свою ціну мали і ці доповіді членів ОПДЛ, що відбувалися в більших українських скупченнях у Німеччині; часто в сполуці з авторськими вечорами та виставкою дитячих видань, що їх влаштовувала дирекція Музею-Архіву Української Вільної Академії Наук.

Маючи на увазі збагачення нашої дитячої літератури новими творами, ОПДЛ провело досі два літературні конкурси, які, хоч і не дали творів виїмкової вартости, всеж були ще одною актуалізацією питання творчости для дітей серед письменників і, головне, ставили нові і мистецькі і тематичні та жанрові вимоги.

Реальні потреби в дитячій літературі, що так гостро відчувалися вже з перших днів по закінченні війни, казали об'єднанню взяти теж на себе непомірно важке, в умовах повоєнної Німеччини, завдання створити окреме видавництво дитячих книжок і дитячого журналу. Сьогодні це видавництва під назвою „Нашим Дітям" має в своїм білянсі кругло 40 випусків дитячих видань, а журнал „Малі Друзі", хоч без власної ліцензії, виходив, дякуючи ОПДЛ, далі в Німеччині, закінчуючи в 1948 р. дванадцятий рік свого існування. З моментом грошової реформи в Німеччині видавництво зазнало болючого удару, але сьогодні, дякуючи головно субсидії Центрального Представництва Української Еміграції, воно продовжує далі свою корисну діяльність. Видання ОПДЛ поширені сьогодні вже не тільки в Німеччині, вони опинилися в руках українських дітей у всіх країнах, де живе українська еміграція. Дальший розвиток видавництва з метою заспокоїти вповні потреби дитячої літератури і в майбутньому — оце одне з найважніших завдань ОПДЛ і взагалі всієї нашої еміграції.

Безперечно одним з найцінніших досягнень ОПДЛ буде перша в нас **Українська Дитяча Енциклопедія,** книга знання для наших дітей, що до її опрацювання приступило Об'єднання ще в 1947 р. В енциклопедії найбільше місця буде присвячено українознавству. В опрацюванні поодиноких ділянок знання беруть участь наші фахівці-науковці, а загальну редакцію веде відомий видавець, автор низки писань для дітей, теперішній голова ОПДЛ, Юрій Сірий. На цьому місці треба сказати про цю болючу втрату, яку потерпіла енциклопедія через смерть свого цінного співробітника, проф. Івана Раковського, який і не вспів закінчити своєї праці, зокрема про визначних українських учених, дослідників і винахідників і ледве чи цю прогалину хтось інший зможе тепер заповнити.

Велику і першу цього роду працю взяло на себе ОПДЛ, приступаючи до опрацювання бібліографії всієї нашої дитячої літератури. Бібліографію опрацьовує окрема комісія, дарма, що працю її дуже утруднюють еміграційні умови, передовсім брак бібліотек.

Дякуючи дотеперішній наполегливій праці ОПДЛ, питання української дитячої літератури, як окремої і при тому особливо вибагливої щодо своїх літературно - мистецьких, а через це і виховних критеріїв ланки нашого літературного процесу взагалі, оце питання вийшло вже рішуче і раз назавжди з цього неокреслено-пливкого стану та й з цих форм примітивізму, а то й невігластва, в якому воно находилося в нас ще таки донедавна. Сьогодні воно займає вже свою тверду позицію і в українському літературознавстві та й у свідомості широких кол українського громадянства, яке, всупереч недавньому часові, ставить сьогодні щораз ясніше й щораз рішучіше свої літературні та мистецькі вимоги до видань для дітей і молоді. Сьогодні вже ніяк не може бути місця для експериментів над дитячими душами, якими є власне всякі не тільки нелітературні і немистецькі видання для дітей, але просто неграмотні, які все ще намагаються продіставатися до рук наших дітей, використовуючи для цього патріотизм - громадянства, а бува, і поважні установи. Такі появи і громадянство і ОПДЛ мусять послідовно поборювати, паборюючи всякий примітивізм та й нефахотість власне в такій важливій і відповідальній справі, як дитяча література.

„Дитячий письменник — післаництво Богом дане, писати для дітей — священна служба, що до неї треба вдягати ризи на себе" — оці слова Катрі Гриневичевої, сказані на першому з'їзді ОПДЛ, з'ясовують все: в них і вся теорія дитячої літератури і вся її вага та відповідальність і перед Богом і перед нацією за душі дітей. Але вони одночасно осторога для непокликаних до цієї великої служби, якою є виховання дитини в мистецтві і через мистецтво, як цей шлях, що веде до повноти й світлости душі.

(Кінець буде).

І.Р.О. ПЛЯНУЄ ЗАКІНЧИТИ СВОЮ ПРАЦЮ В ЖОВТНІ

(Докінчення зі стор. 1-ої)

раховувати на її допомогу, а до найблищого грудня всі втікачі під опікою ІРО мали б рішитися на переселення, репатріяціє або на постійний побут в країнах їхнього теперішнього перебування. Піклування ІРО скитальцями мало б закінчитися з днем 30-го січня наступного року, а після червня 1950 мала б перестати існувати і сама ІРО.

32,000,000 ТЕЛЕФОНІВ В З.Д.А.

Ню Йорк. — Амерікен Телефон енд Телеграф Компані оповіщує, що впродовж трьох з половиною років від покінчення другої війни система телефонів Бел вставила понад 10,000,000 нових телефонів. З кінцем березня загальна кількість телефонів по домах та підприємствах виносить 32,000,000.

УКРАЇНЦІ І ВИЛЬНО

Від деякого часу між білоруськими і литовськими політиками ведеться спір за місто Вильно. Це є спір між двома народами, які колись входили у склад Великого Князівства Литовського. Менший з цих народів, литовський нарід, мав вже свою самостійність впродовж 21 років, а другий, більший і дійсний господар колишнього В. Кн — Білоруси, від 154 років навіть і цього короткого періоду самостійности не міг виборoти і досі кривавиться в тяжких змаганнях з окупантами.

Коли якась багато - національна держава розпадається, а на її грузах замешкалі народи творять свої власні державні організми, тоді кожний з цих народів повинен зайняти ці території, які він в більшості замешкує. Ми, білоруси, хотяй і маємо величезну симпатію до литовського народу, з яким більш 500 років жили в нечуваній в історії світу згоді, то коли думка про відновлення Великого Князівства впала, мусимо при творенні своєї держави змагатись до об'єднання всіх тих земель, де природно й в більшости живуть білоруси. До таких земель належить і Вильно з округою. Не є таємницею, що в Вильні від найдавніших часів процент литовців був дуже малий.

Але не йдеться тут про те, щоб доказати неправильність литовських домагань до міста Вильна. Справа в відношенні до цеї проблеми інших народів, а саме українців.

В „Свободі", ч. 54 з 8. березня 1949 р., був надрукований звіт з святкування Дня Незалежности Литви в готелі Рузвелт в Галивуді. На тім святі були і представники українців п.п. інж. Л. Романюк і Микола Новак. В привітальній промові вище згадані панове від імені українців „....твердо підкреслили, що нова Литва мусить мати своє Вильно, як Україна свій Львів".

В часі коли серед білорусів і українців, як в краю, так і на еміграції, існує кров'ю закріплене побратимство, коли оба народи не називають себе інакше як „брати українці" і „брати білоруси", цей вислів українських представників на литовському святі, білоруси мусять прийняти як давку гірчиці, подану йому його південним братом. Більш таких давок, а може поважно захитатись відвічна приязнь двох найбільших поневолених Росією народів, з чого напевно будуть дуже тішитись в першу чергу наші „старі братя" москалі.

Я особисто є непоправним оптимістом і хотів би цю цілу неприємну справу бачити не в ворожім наставленні, чи навіть у браку симпатії українців до нас, білорусів, а в незнанні історії найбільшого свойого сусіда - приятеля. Здається мені, що час вже нам блище пізнатись. Взаємопізнання білорусів і українців принесе лиш користь обом народам, особливо в добі їх рішальних змагань за незалежність.

Ми щиро бажаємо українцям чим скоріше мати їм дорогий Львів в справжніх українських руках, але долю Вильна таки хочемо самі вирішувати.

Мгр. Андрій Грицюк.

ПРИКЛАДНА ПРАЦЯ ПЕРЕСЕЛЕНЧОГО ОСЕРЕДКУ В НЮ ОРЛІН.

Филаделфія, 7. квітня. — З канцелярії ЗУАДКомітету з признанням підкреслюють прикладну працю Українського Переселенчого Осередку в Ню Орлін, що знову проявилося два дні тому при відборі нових українських імігрантів з пароплава „Дженерал Тейлор". При полагоджуванні формальностей українських імігрантів та відповідним піклуванням над ними занімались головно Іван Зазуля, молодший, та О'Крепкий, як теж їм допомагала Місс Оксана Пристай зі Саут Каролайни, що в тому часі була у відвідинах в Ню Орлін. Від централі ЗУАД Комітету був на місці д-р Володимир Ґалан. Транспортом на „Дженерал Тейлор" приїхало старанням ЗУАДКомітету 34 нових імігрантів, з того більшість до Шикаго а інші до Каліфорнії.

ФРАНЦІЯ ПРОХАЄ ЗВІЛЬНЕННЯ ФОНДІВ

Париж, 6 квітня. Тут заявляють, що в найближчому часі французький уряд прохатиме звільнення для його цілей приблизно 900,000,000 долярів з пляну Маршала. Вважається, що адміністратор пляну Маршала, Пол Дж. Гофман, готовий задовольнити це прохання французів, створюючи цим прецеденс для подібних домагань теж інших партнерів цего пляну.

ПИСАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСАНОК ПРЕДМЕТОМ СТАТТІ У ЩОДЕННИКУ

Минеаполис, Минн. — Щоденник „Минеаполис Арґус" з 17 березня помістив довшу статтю про „надзвичайні великодні яйця", які у Минеаполис пише українка Марія Процай. Вона є головою комітету продажу великодних писанок при церкві св. Михайла, з чого дохід призначений на висилку допомогових пачок для бідних родин в Европі. Під статею поміщена світлина українських жінок, як вони пишуть писанки. Жінки зодягнені в українських народних костюмах, а між ними є один хлопець. Імена такі: Ольга Крочак, Анна Комар, Люба Перчишин, Роналд Горбуль, Вирджінія Пилатюк, Елеонор Кошуба, Марія Процай і Вайолет Ґерман.

За масову участь українців у маніфестації „Дня Лояльности"

Ініціятивний Комітет української участи у великій загально-американській маніфестації „Дня Лояльности", що має відбутися в дні 30-го квітня на 5-тій Евню в Ню Йорку та що буде рівночасно виявом американської єдности і рішучости проти большевизму та його п'ятиколонників в цій країні, які того ж дня будуть демонструвати на 8-мій Евню, робить дальші інтензивні заходи для гідної репрезентації українців. Ініціятиву в цій справі, як відомо, перебрали американсько-українські ветерани. На чолі загального Ініціятивного Комітету стоїть Володимир Бакад, а його співробітниками є Володимир Шипка від ветеранів та адв. Микола Гаврилко від „цивільних". Комітет докладає всіх зусиль, щоби українська участь в маніфестації „Дня Лояльности" була якнайбільш масова та зорганізована, але тут потрібна якнайтісніша співпраця та допомога з боку всіх громад митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі. Організація маніфестації зв'язана теж з деякими видатками, головно на підготовку відповідних таблиць і транспарентів і т. п., отже і тут повинні допомогти всі українські громади і їх товариства та організації митрополитальної округи. Для обговорення і вирішення тих всіх справ скликається на найблищу неділю, дня 10-го квітня, наради представників всіх українських громад митрополитальної округи (Ню Йорк і околиці, Джерзі Сити, Нюарк, Елизабет, Байон та всі інші) та їх громадських організацій і товариств, як теж поодиноких заінтересованих в цій справі осіб. Наради відбудуться в Демократичному Клюбі в Ню Йорку при 59 Ст. Марк Плейс в год. 7-мій ввечорі. Прохається всіх заінтересованих, щоби доконче прибули на ці наради в так важливій для нас усіх справі, щоби український голос в цій протибольшевицькій маніфестації своєю могутністю відповідав українській боротьбі проти большевизму за залізною завісою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОСТОН, МАСС.

Свято в честь Т. Шевченка.

В дні 27 березня 1949 року бостонська громада, згуртована при укр. гр. кат. церкві, влаштувала концерт, присвячений 135-літним уродинам генія українського народу, Тараса Шевченка.

Концерт виявив незвичайно совісне виконання доручених завдань з боку виконавців. Тому свято випало гідно та величаво.

Перш за все треба підчеркнути, що декоративний відділ святочного комітету, під умілим керівництвом пані Федорів, доложив усіх старань, щоб улагдженням естетичної сценічної обстановки відповідно до ваги свята піднести святочний настрій. Сцену обрамовано смерековим вінком з тризубом по середині на тлі вишиваної скатерті. На сцені між пальмовим гіллям на тлі килима красувався прибраний вишиваними рушниками портрет Шевченка, а на застелену вишивавною скатертю столі приміщено безсмертний Кобзар. Свято заінавгуровано відспіванням американського гимну та Заповіту Т. Шевченка. Тоді відома адвокатка, панна Чопик, виголосила дуже змістовну святочну промову в англійській мові, в якій змалювала життєвий шлях пророка України. Промова зробила велике враження, особливо на чужих приявних гостях, котрі може вперше почули про великого барда України. Після цеї промови хор укр. гр. кат. церкви в Бостоні відспівав „Садок вишневий коло хати". Цей хор, що так розвинувся за два роки жертвенної та наполегливої праці його скромної та милої молодої дірігентки, пані Г. Сидоряк - Гер, зявився на сцені в своїх мальовничих народніх строях. Своїм добірним репертуаром викликав незатерте враження на слухачах.

З черги слідував святочний реферат д-ра Т. Корецького. В ньому прелегент обговорив найголовніше з творчости Т. Шевченка та її вплив на боротьбу українського народу за визволення.

Потім від українських дітей Іруся Кондра зложила китицю квітів перед портретом Шевченка з врочистим обітом — „не спочити, поки серце битеться в груди, поки наша Україна вільною не буде". Після того пані У. Равчук з незрівнаною експресією відіграла на піяно твір Шопена. Відтак виступила пані М. Гримак-Зін та з великим чуттям віддеклямувала поему Шевченка „Тополя". Цю прегарну деклямацію публіка слухала з запертим віддихом.

Першу частину свята закінчив о. Гр. Том, парох укр. гр. кат. церкви, закликом до плекання рідної мови та української культури на американській землі. Взивав звернути особливу увагу на українське шкільництво на землі Вашингтона.

Другу частину свята продовжував хор піснею „Розрита могила" — композиція Котка. Після того панна Ґ. Дмитрів, уродженка Америки, виголосила вірш Шевченка: „І знову не принесла"... Вірш виголошений був такою чистою українською мовою, і з такою гарною дикцією, що малося враження, якби вона від дитини чула лише українську мову, що може стати гарним прикладом для інших американців українського походження. Деклямації переплітаються знову виступами хору тим разом з знаним „Щедриком" Леонтовича.

Захоплення публіки викликують рецитації наших найменших в українській і англійській мовах. Маленька Каролина Мадж, знана з попередніх виступів, з дитячою щирістю виголосила вірш Шевченка „Вордс оф Майн", а Іванна Джедович вродженим декляматорським хистом та милозвучним голосом „Сонсет іс комінг". В українській мові маленька Іруся Турчин відщебетала вірш Уляни Кравченко „Я маленька українка" і Шевченка „Учітеся брати мої". Іруся Кондра з пройнятою наскрізь чутливою душею виголосила Шевченка „Розрита могила" і „Сонце заходить". Богданна Кондра виголосила з чуттям „Лічу в неволі".

Милою несподіванкою для учасників свята був виступ жіночого Тріо — пань Г. Сидоряк-Гер, У. Равчук та М. Кондра, які гармонійним і мистецьким виконанням пісень „Учітеся брати мої", „Реве та стогне", та „На що мені чорні брови", дали правдиву насолоду любителям української пісні.

Усіх виконавців програми обдаровувано щедро рясними оплесками. Бальорою піснею „Засяло сонце золоте", Недільського та українським національним гимном у виконанні вище згаданого хору закінчено це направду величаве, незвичайно гарно зорганізоване та незабутнє для нашої громади свято.

Б. К.

ВЕТЕРАН ЗО ШТУЧНОЮ РУКОЮ ПРИ ПРАЦІ.— В часі промислової виставки в Шікаґо виступали воєнні ветерани, виконуючи різні роботи, що вимагають великої зручности. На картині бачимо Т. Л. Кестона з Шікаґо, ветерана останньої війни, як виконує таку складну роботу, хоч йому ампутовано праву руку.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,593 Рідних і знакомих з сіл Самушин, Мосорівка, Буковина (Чернівці) від Пацарнюк Марії д. Івана.

17,594 Качмарик Антона с. Катерини з с. Підгать (Мостиська) від Груник Михайла с. Теодора.

17,595 Марчук Олекси з с. Згорон (Камянець Подільськ.) від Марчук Олени зам. Романовська.

17596 Сулим Олени з с. Камінка Старе Село (Рава Руська) від Сулим Теклі.

17,597 Сітінський Николая з с. Грабиниці (Добромиль) від Сітінський Петра.

17,598 Антонів Івана та кревних з с. Лісок (Камінка Струмилова) від Антонів Марії.

17,599 Недільська Анни з с. Печеніжина (Коломия) від Недільський Івана.

17,601 Бакун Василя з с. Щепанів (Бережани) від Бакун Петра.

17,602 Попик Анастазії і її мужа Онуфрія, Якубій Дмитра з с. Попротно (Добромиль) від Качмар Василя.

17,603 Стефіюк Василя, Мельничук Михайла, Тимощук Миколи, Гладчук Онуфрія, всі з с. Олешків (Снятин) від Стефіюк Юрка.

17,604 Пайкуш Степана стрийка від Пайкуш Микити с. Матвія.

17,605 Поточак Івана, Михайла з с. Одрехова (Сянік) від Фочак Пилипа.

17,606 Вонятович Івана з с. Ванкович (Рудки) від Керловська Анни.

17,607 Казимірюк Михайла з с. Ставків (Володава) від Качмар Марії д. Ігната Антонюка.

17,608 Барнич Степана с. Семена і сусідів Поняк Василя і Михайла з с. Волиця (Добромиль) від Барнич Івана.

17,609 Келлий Анни від Онисик Василя.

17,610 Вариховський Василя, Миколи і Марії від Скіба Юстини з с. Творильне (Сянік).

17,611 Лящук Стефана с. Василя з с. Брідки (Волинь) від Гусар Остапа.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членниць і членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10 квітня, в Домі Від. У. Н. С., 841 Н. Вестер Еве., в год. 12. вполудне. — Т. Шпікула, секр., 5466 W. Haddon Ave.

ГАМТРЕМК, МІШ. — Місячні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича,, від. 94, відбудуться в неділю, 10. квітня, в годині 1:30 пополудні, в Укр. Дем. Клюбі, 2397 Ґрейлінґ ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — Т. Судомир, рек. секр.

КОТСВІЛ, ПА. — Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 10. квітня, зараз по Сл. Божій. Взиваємо членів принести книжечки на несподіванку. — За уряд: П. Заплітний, предс.; М. Макула, кас.; М. Кобилянський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Укр. Тов. Січ, від. 39, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. квітня, точно в годині 3. пополудні, в сали У. Н. Дому. Просимо явитись на час і вирівняти свої залеглі належитости. Пригадуємо родичам, котрі мають діти, щоби прийшли на ці збори і вписали їх до своєї рідної організації У. Н. Союзу. — І. Каменок, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляємо, що місячні збори Тов. Дністер, від. 361, відбудуться в суботу, 9-го квітня, 28 Іст 7. вул., точно в год. прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Контр. комісія дасть фінансовий звіт за перший квартал. — За уряд: Н. Левкович, предс.; І. Шемец, кас.; П. Кучма, фін. секр.; С. Левко, рек. секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Тов. ім. Д. Вітовського повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 9. квітня, домі кУр. Горожан, на Wakeling St., в год. 7:30 ввечір, — Т. Радинський, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 11. березня 1949 помер при роботі в 57. році життя

ДМИТРО МАСНИК,

член Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 158 У. Н. Союзу в Брукліні, Н. Й.

Покійний походив з села Лімно, пов. Добромиль, Зах. Україна. До У. Н. Союзу вступив 1924 р. Полишив в смутку жену Марію, сина Володимира, невістку і внука.

Похорон відбувся 15. березня з укр. гр.-катол. церкви Сош. св. Духа при Норт 5. ул. при участи родини, приятелів і Товариств на цвинтар св. Івана в Меспет, Н. Й. — В. Й. П.!

М. Баглай, секр.

Дня 18. березня, 1949 р. померла в 50 році життя

МАГДАЛЕНА ПОПИК (СТИРАЙ),

членкця Тов. ім. Івана Франка, від. 80 У. Н. Союзу в Калюмет Сити, Ілл.

Покійна походила з села Гробовець, пов. Тернопіль, Західна Україна. Полишила в смутку мужа Онуфрія, 4 дочки, 2. сини і брата Івана.

Похорон відбувся 21. березня з похоронного заведення до укр. прав. церкви св. Арх. Михаїла в Гемонд, Інд. і на цвинтар Елмвуд в Гемонд, Інд. — В. Й П.!

М. Маркевич, секр.

ТАРЗАН, ч. 2068. Тарзан потайки йде за войовниками.

Усю ніч малпочоловік лежав в укритті на дереві на краю села.

Ранком два кремезні войовники вийшли спокійно з одної колиби.

Один з них пішов до потока за водою, другий почав чистити цілком новий кріс.

Обережно підсунувся Тарзан аж до місця понад войовниками.